

O. P. JINDAL SCHOOL, SAVITRI NAGAR

Periodic Test-3 (Round -II) (2025 – 2026)

Class: VI

MM: 20

Subject: Sanskrit

Time: 1. Hr.

Name: _____ Class / Section: _____ Roll No.: _____

General Instructions:- All questions are compulsory

प्र०1 अधोलिखितं गद्यांशं ध्यानेन पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत—

(निम्नलिखित गद्यांश को ध्यान से पढ़कर प्रश्नों के उत्तर संस्कृत भाषा में लिखिए)

एकस्मिन् वने एकः नित्यजलपूर्णः महान् सरोवरः अस्ति। कदाचित् एकं पिपासाकुलं गजयूथं वनान्तरात् तत्र आगच्छति। तस्मिन् सरोवरे ते गजाः स्वेच्छया जलं पीत्वा, स्नात्वा, क्रीडित्वा च सूर्यास्त समये निर्गच्छन्ति। तस्य च सरोवरस्य तीरे समन्तात् सुकोमलभूमौ बहूनि शशक—बिलानि सन्ति, येषु बहवः शशकाः निवसन्ति। गजानां परिभ्रमणेन तेषु बिलेषु निवसन्तः बहवः शशकाः क्षतविक्षताः भवन्ति, केचन पुनः मृताः अपि भवन्ति। अतः शशकाः भीताः चिन्तामग्नाः च भवन्ति। ते दुःखम् अनुभवन्ति। स्व रक्षार्थं च ते उपायं चिन्तयन्ति।

I एकपदेन उत्तरत— (केवलं प्रश्नद्वयम्)

(½x2=1)

- i सुकोमलभूमौ बिलेषु के निवसन्ति ?
- ii नित्यजलपूर्णः महान् सरोवरः कुत्र अस्ति ?
- iii के भीताः चिन्तामग्नाः च भवन्ति ?

II पूर्णवाक्येन उत्तरत— (केवलं प्रश्नद्वयम्)

(1x2=2)

- i शशकाः किमर्थम् उपायं चिन्तयन्ति ?
- ii बहवः शशकाः कथं क्षतविक्षताः भवन्ति ?
- iii गजाः सरोवरे स्वेच्छया किं कुर्वन्ति ?

III यथानिर्देशम् उत्तरत— (निर्देशानुसार उत्तर लिखिए)

(1x2=2)

- i 'निवसन्ति' इति क्रियायाः कर्तापदं किम् ?
 - (अ) शशकाः (ब) गजाः
 - (स) जलम् (द) सरोवरः
- ii 'महान् सरोवरः' अनयोः पदयोः विशेष्यपदम् किम् ?
 - (अ) महान् (ब) अस्ति
 - (स) सरोवरः (द) वने
- iii 'जलाशयः, तालाब' इत्यर्थे गद्यांशे किम् पदं प्रयुक्तम् ?
 - (अ) बिलेषु (ब) पिपासाकुलं
 - (स) गजयूथम् (द) सरोवरः

प्र० 2 अधोलिखितेषु वाक्येषु मञ्जूषायां प्रदत्त क्रियापदैः रिक्तस्थानानि पूरयत—
(निम्नलिखित वाक्यों में मञ्जूषा से उचित क्रियापद चुनकर रिक्तस्थान पूरा कीजिए)

(½x6=3)

तिष्ठति, निवसन्ति, चिन्तयन्ति, भवति, कथयति, करोमि

- i किं चन्द्रः सरोवरे ——— ?
- ii सर्वे शशकाः उपायं ——— ।
- iii सायंकाले शशकानां सभा ——— ।
- iv शशकाः सरोवरस्य तीरे ——— ।
- v सः गजराजं ——— ।
- vi कथम् अहं विश्वासं ——— ?

प्र० 3 अधोलिखितप्रश्नानां उचितकर्तृपदैः रिक्तस्थानानि पूरयत —

(½x6=3)

(निम्नलिखित प्रश्नों में विकल्पों से उचित कर्तापद चुनकर रिक्तस्थान पूरा कीजिए)

- i ————पुस्तकं पठन्ति ।
(अ) बालः (ब) बालाः
(स) बालम् (द) बालान्
- ii ————पत्रम् पठति ।
(अ) सः (ब) ते
(स) तौ (द) त्वम्
- iii ————कथां पठतः ।
(अ) तौ (ब) ताः
(स) तम् (द) सः
- iv ————ग्रन्थं पठति ।
(अ) बालः (ब) बालिकाः
(स) बालौ (द) बालान्
- v ————वेदान् पठन्ति ।
(अ) नरः (ब) नराः
(स) नरौ (द) नरेण
- vi ————लेखं लिखतः ।
(अ) बालिका (ब) बालिके
(स) बालिकाः (द) बालिकाम्

प्र० 4 अधोलिखितप्रश्नानां द्वितीया-विभक्तियुक्तपदैः रिक्तस्थानानि पूरयत —

(½x6=3)

(निम्नलिखित प्रश्नों में उचित द्वितीया विभक्ति युक्तपद चुनकर रिक्तस्थान पूरा कीजिए)

- i) सः ——— आरोहति । (वृक्षम्, वृक्षे, वृक्षात्)
- ii) बालाः ——— खादन्ति । (फलानि, फलानाम्, फलेषु)

- iii) तौ ——— खादतः । (भोजनम्, भोजनेन, भोजनस्य)
 iv) ते ——— गच्छन्ति । (नगरम्, नगरे, नगरात्)
 v) नराः ——— कुर्वन्ति । (कार्यम्, कार्येण, कार्यस्य)
 vi) गजाः ——— चलन्ति । (पादैः, पादेन, पादाभ्याम्)

प्र० 5 निम्नधातूनां लटलकारस्य प्रथमपुरुष-एकवचन-रूपाणि लिखत— (½x6=3)
 (निम्न धातुओं के लटलकार के प्रथमपुरुष एकवचन के रूप लिखिए—)

यथा — हस् — हसति

- i) वद् — ———
 ii) गम् — ———
 iii) खेल् — ———
 iv) पठ् — ———
 v) नी — ———
 vi) अस् — ———

प्र० 6 अधोलिखितप्रश्नानां उचित-धातुरूपैः रिक्तस्थानानि पूरयत — (½x6=3)
 (निम्नलिखित प्रश्नों में उचित धातुरूप से रिक्तस्थान पूरा कीजिए)

- i) लिखति ——— लिखन्ति
 ii) ——— हसथः हसथ
 iii) पठामि पठावः ———
 iv) ——— धावतः धावन्ति
 v) नयसि नयथः ———
 vi) चलामि ——— चलामः